

GARDE'TAR MARTZELINO

Naparroa'ko abade zintzo, euskaldun zindo, eta abertzale jatorraren omenez

Joan yaku.

Aren joate ori, ederki sumatu-bearrak gara Naparroa'ko eskal-ekintzetan. Orril onen 6'ean, domekan, il yaku, eta atzo, Orrillak 7, emon dautsagu lur Karkaztelu'ko illobitegi txukunean.

An jaio ere jaio bait zan, orain dala irurogei ta lau

urte. Arriturik ikusi dot, illobitegi artako gurutzeetan ia-ia euskal-abizena besterik ez dala ageri. Karkaztelu'n —gaztelera zko Karkastillo'n—, euskera aspaldi galdua bait dugu. Egon ere, Naparroa'ko egoaldean, Aragoi'ko muga-mugan dago ba On Martzelino zanaren jaioterria.

Orregaitik, erdeldun jaio zan Martzelino bera. Baiñan biotzez eta benetan maitatzen bait eban bere aberritzat beti euki dau Euzkadi guzia, eta, bereiziki, Euzkadi orren zati nagusia dan Naparroa, gogoz ekin eutsan, erdiaroan "lingua navarrorum" esaten eutsoen euskara ikasteari.

Eta baita ikasi ere. Ederki ikasi euskun "naparren izkuntza". Bai beintzat euskera ulertu eta euskeraz itzegiteko lain. Eta baita euskeraz idatzi eta euskeraz olerkigintzan jarduteko lain ere.

Lan aundia egin dau Naparroa'n On Martzelino'k euskeraren alde. Euskeraganako zaletasuna naparren biotzetan sortarazten, lendabizi, bere illobengandik asita. Gauza alaigarria izan yaku bere illoba gazte oiek, osaba maitearen illeteetan euskeraz zeifien ederto egiten eben ikustea.

* * *

Batere gorrotorik gabe, baiñan zauri asko eroan dauz On Martzelino'k beste mundura.

Elizak berak iriki dautsoz zauri oietako batzuk. Ainbeste abade zintzo abertzalerekin bezala ez da Eliza On Martzelino'rekin oso era txukunean jardun, naiz On Martzelino'k Eliza ain biotz guztiz maitatu. Bere euskera, erri euskalduna irakasletzat artuz borobiltzeko eta apaintzeko, erri euskaldun batera abade joatea izan dau On Martzelino'k gurari bizienetako bat. Elizak ordea erri erdeldunetan euki dau beti gure abade zintzo ori.

Oso-osoa apaiza zalarik, bere Euzkadi'n sinismena galtzen ikusteak, eta berak ainbeste maitatutako Alderdi Sabindarrean bertan, Sabiñ'ek sekulan onartuko ez ebazan gizon-emakumeak, Franko il bezain laister nola sartzen asi ziran ikusteak ere sakonki zauritu eutsoen biotza.

Ikastolen alde kemen guztiz egin eban lan, batez ere Iruña'ko lenen ikastolari sortzea emoterakoan. Negar egin eban, ikastola ori herribatasundar sinisgabeen menpera jausten zala ikusi ebanean.

Urte askoz, Naparroa'an "Biana'ko Printzipea" deritzan erakundeak argitaratzen daun aldizkariaren zuzendari izan genduan. A!, nolako miña suma eban berak, Naparroa'ko jauntxoek euskal aldizkari orren argitaratzea eragozi eutsoenean.

"El batua"ren sorketa arras izan yakon mingarri euskera ain benetan maite eban Euzkadi'ko seme bikain oni. Ikusten eban ba berak, iturri zikiñetik jaiotako izkera mordollo ori, euskera iltzera zetorrela.

Era berean samindu eutsan biotza Alderdiaren zatiketak. Sabiñ'ek irasitako Eusko Alderdi Jeltzalea, Euzkadi'ren askatasunerako bear-bearrezko izkillua dala etsirik bait zegoan. Zatiketa ostean, Alderdi zaarraren babesle jarraitu dausku; berak maite ebana, zatitzera zijoan Alderdi diko burukideak ez baiña soilki Alderdi bera bait zan.

Karkaztelu'n izan da, illetetan, Alderdiaren Lendakari Jauna. Zor eutsan Alderdiak orrenbeste On Martzelino'ri!

* * *

Gotzaiek ez dira On Martzelino'ren adiskideegiak izan. Gotzaiek ez dabe ordea On Martzelino baiña serbitzari leialagorik izan.

Adiskideok berriz, batez ere `Biana'ko Printzipe"an eta "Diario de Navarra"-ren asteroko euskal-orrian berekin lan egin dogunok, zer esan? Ez dogula iñoiz gizon miregarri onen irripar goxorik aztuko. Naiz beti biotza zauriz beteta eroan, beti alai, beti gozo, beti baikor agertzen bait yakun On Martzelino.

Zillegi bekigu lanean il dala esatea ere.

Berak zuzentzen eban "Diario de Navarra"ren asteroko euskal-orria. Domeka'n il zan On Martzelino. Ba, bezperako zapatuan argitara irten bear eban orria, berak ber-berak gertutu euskun.

A! nolako gizona Karkaztelu'ko Martzelino Garde Abade euskalduna! Eta berak merezi eban lez, a! nolako jende-sailla —eta lau eusko-lurraldeetako abade-mordo ederra—, bildu yakon Karkaztelu'ko jaurettxera, azken-agurrik maitetsuena il yakun adiskide aztu-eziñari emon naiez.

LAITEGI'tar BIXENTE